

Skriver av Gits Olsson, 1925-1985, som inledde sin tidningsbana i *Svenska Morgonbladet* 1942. Under 25 års tid (1952–1976) var han knuten till tidningen *Se* där han höll i en kåserispalt. Sedan 1977 även medarbetare i *Svenska Dagbladet*.

Kåseri ur tidningen SE 1973.

Bild nr
A193

Tid
1973

Kategori / Plats
Artikel ur tidningen SE

Motiv
Båten *Svalan*

***Svalan*, en bro över mörka vatten!**

Svalan och hennes kapten Lennart Westerberg och hennes styrman Edla Westerberg trotsar alla oväder i havsbandet och är för denna glesbygd en bro över mörka vatten. Men tror nån att samhället hjälper till? Waxholmsbolaget får subventioner till tusen, men *Svalan*, Lennart och Edla, dom får inte ens kommunens borgen på ett lån till nya bottenplåtar! Om ni hör nåt i skärgården som brummar, så är det Lennart och Edla som kommer med *Svalan*. Hon är gammal *Svalan*, men det är med henne som med Marlene Dietrich, fastän grånad och sliten har hon bibehållit skönheten i linjerna och går alltjämt i trafik.

Det är också lite av "Afrikas Drottning" över fartyget där hon kryper genom skärgårdssund så smala att de tränger kring höften, för att i nästa ögonblick kasta sej ut i öppen sjö och klyva vågorna med sin rostiga järnstäv. Westerberg är föralldel ingen Humphrey Bogart och hans Edla är ju inte precis någon Katherine Hepburn, men hela södra skärgården älskar detta fartyg med kapten Westerberg och Edla, hans besättning.

I ur och skur, sommar som vinter trotsar *Svalan* skärgårdens alla väder för att föra sjuknade öbor in till vård på fastlandet, för att köra servicemänniskor, telegrafarbetare, elgubbar, riksdagsgubbar och andra, ut till förrättningar bland skären.

På hösten när alla nöjesbåtar dras upp på land, när Waxholmsbolagets turlistor glesnar, när sjön ryker så att taxibåtarnas skeppare vägrar att gå ut, då kommer Lennart och Edla töffande med *Svalan*, vid vilken tid på dygnet som helst. Då har dom sin viktigaste uppgift i skärgårdsområdet, då är dom en bro över mörka vatten för människorna här ute i havsbandet.

Och när kölden fryser skärgården till is, så att *Svalan* skruvas fast hemma vid bryggan i Björkö Sund på södra Ornö, då tar Lennart Westerberg till hydrokoptern, plastbåten som drivs med luftpropeller och gör sina modiga 80 knutar över isarna. Isoleringen i skärgården är svår om vintern. Den vore ännu svårare utan Lennart och Edla.

Lennart är född på Fjärdlång på utsidan av Ornö och uppvuxen på själva Ornö, där pappan idkade lantbruk "på grevens mark". Och stugan som Lennart och Edla bor i på Ornö, ligger också på grevens mark. Lennart är en bra bit över 50 idag. Hela sitt liv har han levt i grevens tid. Greven har varit bussig, greven har varit bra. Men i dag ångrar Lennart att han inte köpte tomtbiten av greven på vilken hans stuga ligger. Hade han nappat, när erbjudandet gavs, hade han varit fastighetsägare i dag, och då hade han inte haft några problem. Just nu har Lennart och Edla nämligen problem. *Svalan* har blivit dyr i drift. Man måste byta 14 kvadratmeter plåt i skrovet på henne och göra en del andra reparationer. Det var i höstas. Notan gick på 41 000. Så mycket pengar hade inte Lennart och Edla. Dom fick bli skyldiga varvet 18 000 och gick till kommunen och bad kommunen ställa sej som borgensman för ett banklån på dom resterande 18 000 kronorna.

Men kommunen sa nej. Kommunen kunde helt enkelt inte. Lennart och Edla och *Svalan* var inget företag. Och kommunen kunde inte gå i borgen för en privatperson utan säkerhet i fastighet eller dylikt.

Lennart och Edla, som kör sjukdomsfall och tusentals andra transporter vartenda år, tyckte att dels var dom ett företag med *Svalan* som kapital, Lennart som kapten och Edla som anställd besättningsman, dels är deras insats viktig för människorna i denna glesbygd. Här har det talats så mycket om att kommungubbarna i Haninge vill satsa på en "levande skärgård", men när det kommer till kritan vill dom inte satsa så mycket som ett namn på ett lånepapper.

Skärgårdsföreningen med mästerlotsen i Dalarö, Kurt Sjöblom i spetsen, arbetar hårt för att Lennart och Edla ska beredas möjligheter att fortsätta trafiken med *Svalan*. Mästerlotsen Sjöblom säger: — Det som tycks ligga Westerbergs i fatet är att de inte är fastighetsägare, utan bor på grevens grund. Men om kommungubbarna sviker Lennart och Edla, så får väl vi som sitter i Skärgårdsföreningens styrelse ställa personlig borgen. Är vi tio stycken som ritar på, så riskerar vi inte så mycket. *Svalan* behövs i skärgården. — Förresten, säger Sjöblom, sen förhandlingarna med kommunen om borgen på 18 000 började, har skulden sjunkit till 10 000.

Lennart och Edla skrattar bara åt käbblet. Flera tidningar har skrivit upprörande artiklar om hur illa behandlade *Svalan* och hennes skeppare är, senast var det Expressen som grep in. — Men något resultat blev det inte då heller, säger Lennart, utom det att vi fick en sjujåkla massa körningar extra. Vi töffar väl vidare, så får vi se. Så länge *Svalan* orkar så kör vi. För se sjön, det är livet för både Edla och mej!

Lennart var skutskeppare förr i världen, med *Viola* av Strömma och *Sylvia* av Mörbylånga körde han ved och hästar och kor i skärgården och Mälaren, och när *Sylvia* sprang läck, förvärvade han *Amber* av Mörbylånga. — Hon flyter än, men nu som nöjesbåt, säger Lennart, jag såg'na allt i Sandhamn i fjol. Men hon var så fin så hon kände inte igen mej.

Svalan köpte han för 11 år sen. Hon var gammal redan då. I början av seklet hette hon *Spedo* och gick som speditjonsbåt och timmerbogserare uppe i Bottenviken, Luleå, Seskarö och Båtskärsnäs var hennes vanligaste hamnar.

Sen inköptes hon av Frälsningsarmén som använde henne som passagerarbåt på Mälaren. En dag råkade Frälsningsarmén förtöja *Spedo* vid en verkstadspråm vid Söder Mälarstrand. På natten sjönk pråmen och drog *Spedo* med sej. Westerbergs köpte henne där hon låg av bärgningsbolaget. Fast det var inte fråga om några bottenpriser!

När *Spedo* kom till ytan och Westerbergs började skrapa på henne, visade det sej att fartyget ursprungligen hetat *Svalan* och det namnet återfick hon. *Svalans* bästa säsong inträffade 1965, då var hon chartrad hela sommaren. TV höll på att spela in Hemsöborna på Strindbergs Kymmendö och Westerbergs båt var transportbåt för TV-gänget.

Lennart och Edla hade vanan inne vid filmning och filmfolk. Hela sommaren 1953 låg dom i Sadelöga skärgård utanför Utö med Ingmar Bergman och spelade in "Sommaren med Monica". Det var med skutan *Sylvia* den gången, hela inspelningsattiraljen fanns ombord. — Trevlig karl, Bergman, säger Lennart Westerberg om Ingmar Bergman.

Hemsöborna var en ännu större apparat och *Svalan* gick så många gånger mellan Dalarö brygga och Kymmendö, att hon till slut hittade av sej själv. — Trevlig karl, Lagerkvist, säger Lennart Westerberg om Bengt Lagerkvist, seriens regissör. Det var ett helvetes kalas när sista rutorna hade tagits och serien var färdig. Vi var ett helt gäng som sov över i *Svalan* den natten. På morron vaknade vi och kisade ut genom fönstret. Vallmo? Inte fan fanns det Vallmo på Kymmendö? Jag gläntade på gardinen. Vi låg vid kaj i Dalarö. Och än i dag undrar jag hur i herrans namn vi kom dit. Någon måste ju ha kört. Somliga påstår att det var jag, men det är lögn.

Kaos, storm, tjocka eller ösregn, *Svalan* tar sej alltid fram. Har det inte uppstått dramatiska situationer nån gång? Har inte en skärgårdsskeppare som Lennart ibland råkat ut för väder då det sett kritiskt ut, då han nynnat "Närmare Gud till Dig" och så? — Nej, säger han bestämt.

Egentligen har han bara varit rädd en gång, det var när han gick med militären från Mörtö Bunsö till Dalarö i svårt väder och Edla saknades vid framkomsten. Någon trodde att hon gått över bord vid Saltsäckens fyr, inte långt från Dalarö. Då var Lennart på väg att larma sjöräddningen. Men det visade sej att Edla bara satt kvar på Mörtö Bunsö och var förbannad. Styvt förbannad för att Lennart seglat iväg med bondbassarna utan att kolla att hon hunnit ombord. Och visst kan man säga, att detta var slarvigt gjort av skepparen på *Svalan*, ty mottot för den Westerbergska rederiverksamheten har eljest alltid varit: "Vi ska segla hela livet samman . . ."

Gits Olsson.
Han är begravd på Dalarö
begravningsplats.

Svalan vid Hotellbryggan 1973.
Se även DHF:s bildanalys nr 413.